

Joan Puig i Ferreter

Joan Puig i Ferreter va néixer a la Selva del Camp (el Baix Camp) el 5 de febrer de 1882. Fill natural d'un terratinent ric, va passar la infantesa i l'adolescència amb la seva mare a casa d'uns oncles, perquè el seu pare no el va reconèixer mai. A Reus, va estudiar el batxillerat i va integrar-se en el cercle literari de J. Aladern. Es va traslladar a Barcelona el 1901, on va iniciar estudis de farmàcia, que va abandonar, i va exercir diversos oficis, alhora que s'introduïa en el sector més anarquitxant del modernisme.

El 1903 va marxar a França, on va passar més d'un any en una situació de vagabundeig i misèria. L'origen familiar irregular i l'experiència en terres franceses es reflecteixen insistentment en la seva producció literària, que va iniciar en retornar a Barcelona, l'any 1904, amb *Diàlegs dramàtics*, complementats dos anys més tard amb *Diàlegs imaginaris*, que preludien la seva obra teatral.

Aigües encantades respon perfectament a les problemàtiques suscitées pel nostre *modernisme*.

En efecte, ja a partir del títol tenim un element de la natura --les aigües mortes, mitificades per la llegenda religiosa--, enfront del qual dos grups de persones ben definits aniran prenent actituds ben diferents: la visió científica o positivista d'un fenomen natural, que podria salvar per sempre les sequeres que pateixen els habitants d'un poble muntanyenc, serà obcecada i contrariada per la visió tradicional, ingènua i obscurantista.(...) L'oposició del coneixement racional enfront de la tel·luritat cega esdevé de nou un conflicte entre un grup d'individus que representen el progrés --i en l'obra, els intel·lectuals es donen la mà amb els marginats-- i la massa social inamovible, guiada, aquí, emperò, pels interessos de l'oligarquia que la mena (el batlle, el cacic i el rector, secundats pels rics propietaris o per la minsa burocràcia local).

Entremig d'aquests dos grups de personatges, uns altres que bascularan negativament d'una banda a l'altra, a causa de la prepotència de les creences tradicionals (el mestre); però, també d'altres que ho faran positivament, empesos a començar a veure-hi clar gràcies al sacrifici dels herois.

Aigües encantades

- – Característiques i funcions del joc d'oposicions següent en l'obra d'aigües encantades:

a – Individu i multitud

Situació en l'obra:

Aquesta oposició es veu clarament en l'individu que en aquest cas seria el foraster, i la multitud que faria referència al poble.

Aquests estan enfrontats. L'oposició es veu en els arguments de les dues parts:

Religió (multitud/poble) davant de realitat (individu/foraster).

L'individu pretèn que el poble freni el problema de la sequera que pateix, mentre la multitud religiosa s'hi nega per la ferma creença que l'aigua dels gorgs, és estancada i beneïda.

Alguns exemples que podem veure en el llibre són els següents:

Foraster: Mentida! No sigueu cegos! L'home, si vol conservar la seva dignitat, no s'ha de fanatitzar! Qui no té fe en si mateix per damunt de tot, no és home.

Veus: Fora heretges...! Fora renegats! Fora l'enemic!

b – Ésser humà i natura

Situació en l'obra:

A l'obra se'n fa una extensa referència. El foraster estableix una teoria d'una relació entre l'home i la natura a la reunió del poble, amb raó d'aprofitar les aigües dels gorgs de la Verge amb motiu de la sequera que viu el poble.

Així doncs, per part del foraster s'estableix personificació de la natura.

Aquesta personificació es fa evident sobretot en les següents frases citades pel foraster:

El goig millor per a mi, millor que tots els jocs d'infant, era la voluptositat dels misteris que ella em revelava

No hi ha res més hermós al món que les relacions de l'home amb la natura

La terra és per a l'home, com l'home és per a la terra, i tots els somnis d'una altra vida jo els maleixo si m'han d'allunyar d'ella

Ella es dona com una enamorada de l'home que la sap comprendre i estimar i obre, als seus ulls, les seves entranyes pròdigues de preciosos metalls i d'aigües tan riques com els metalls

Amb amor i treball, amics, la terra se'ns fa nostra, i per això, aquí com en altres parts, m'ha mostrat els seus secrets, que són la riquesa de l'home

Per part dels habitants del poble, la natura i en concret les aigües dels gorgs de la Verge, es veuen des de l'angle religiós (pertanyents a la Verge) amb una fe cega i un fanatisme religiós absoluts, és a dir, estan mitificades. Podem visualitzar aquesta fet citant alguns comentaris dels habitants del poble:

Amat: No senyor, dispensi que el contradigui... les aigües dels gorgs són mortes, aigües encantades com solem dir aquí

Una veu: Les aigües beneïdes per la Verge!

Una altra veu: Són miraculoses! Han curat molts malalts! Han tornat la vista als cegos i la força al paralític!

Amat: I les aigües sagrades s'estaran immòbils per tota

l' eternitat, perquè Déu ho vol!

...

Silenci! Prou! Ja ho sentiu, ens vénen a destruir les nostres creences, la fe en la nostra Patrona, les aigües encantades sagrades delas nostres avis...!

Així doncs l' oposició en quant a la visió de la natura i l' home és vista des de dos punts:

Des de l'utilitari, podent aprofitar l'aigua per a pal·liar la sequera.

Des del religiós, vist com una donació inexpugnable de Déu.

c – Aigua que corre i aigua estancada

Aquesta oposició té un significat klar:

- Aigua estancada és igual a aigüa beneïda i també a poca esperança per a frenar la sequera.
- Aigua que corre és igual a aigua no beneïda i per tant la solució per a la sequera que el poble pateix.

Aquesta es pot veure clarament al següent fragment de l'obra:

Foraster:... Aquella aigua dels gorgs, com se pot creure de cop, no neix de les filtracions de la serra de Roclabà. La serra és ferma, de roca viva, on no hi arrelen méa que magres herbes... i además no hi plou, com vosaltres sabeu. I no obstant, a baix, al peu, teniu aquestes hermoses aigües, aigües vives i abundants, que se renoven constantment...

Amat: Sí, allí s' estan les mateixes aigües pels segles dels segles!

I les aigües sagrades s'estaran immòbils per tota l'eternitat, perquè Déu ho vol!

Foraster: És un error, una idea falsa, mantinguda per la llegenda religiosa. Aquelles aigües són vives, abundants... i se'n tornen estèrilment a les profunditats de la terra perquè vosaltres voleu. Van de nou a la vena mare, al riu d'aigua que es perd en lo profund. Oh, poble! Abandona la llegenda i entra en la realitat. Doneu-me la vostra confiança i de tot el que us he dit jo responc amb la vida...!

d – Instrucció i ignorància

:Situació en l'obra

Juliana, Pere i la seva filla Cecília discuteixen ja que els pares de la noia estan decepcionats amb la seva visió de l' Església i la religió.

Podem establir l' oposició següent:

Des de la visió de Cecília:

Instrucció és igual a saviesa, cultura i per tant concepció més probada de les coses...realitat.

Ignorància és igual a desinformació i per tant a influenciabilitat... més probable és així la fe cega...religió o passivitat com a persona (sense personalitat).

Des de la visió de Juliana i Pere Amat:

La instrucció no va més enllà que les pregàries i sermons que el Mossèn Gregori fa a missa. Aquesta és la instrucció per a ells.

La ignorància és la desobediència, la no religiositat.

En aquest cas la ignorància seria representada pels pares i la instrucció rebuda ho seria per la Cecília, la seva filla.

Aquesta oposició podem veure-la al següent fragment:

Cecília: Pare el món està fent un gran canvi. Vosaltres aquí dalt no ho sentiu, no ho veieu, Jo ja no puc ser com vosaltres ni que vulgui. He begut en altres fonts.

Amat: A les fonts del mal!

Cecília: Ho judiqueu així, però no és cert. El mal no és el que vosaltres veieu. El mal és una altra cosa: la ignorància.

Juliana Vet aquí lo que ens saps dir, filla: ignorants.

...

Cecília: Sou com els altres, com tothom...

Amat: Com tots els ignorants, no és cert? Gràcies.

...

Amat: I què significa fer-te tant la sàvia? I tants desprecis!

Els que saben tenen de sentir amor pels ignorants.

Cecília ... la ignorància és la font de tots els mals; el vostre fanatisme, la vostra misèria, tot és fill de la ignorància...

...

Amat:... Però que em digui lo que és la ignorància per a ella... la religió, la nostra fe, les nostres costums...?

Cecília: I moltes altres coses més...i això també

Amat: ... escolta: l'any que et manca per acabar la carrera, dona'l per cursat...

e – Vida o mort

Situació en el text:

Aquesta oposició es veu durant la reunió del poble amb el foraster

La vida o mort fa referència a l'aigua estancada..que seria la mort (aigües mortes) i l'aigua que corre (aigua

viva)

L'aigua abundant simbolitza la vida i la prosperitat, mentre que l'aigua estancada és aigua morta...mort, destrucció de les terres i misèria.

L'oposició que tractem es reflexa en el següent fragment, de la reunió que manté el poble amb el foraster:

Foraster:... I no obstant, a baix, al peu, teniu aquestes hermoses aigües, aigües vives i abundants, que se renoven constantment...

Amat: No, senyor, dispensi que el contradigui... les aigües

Dels gorgs són mortes, aigües encantades com solem dir aquí...

f – Seny i follia

Situació en el text:

Aquesta oposició es produeix durant una conversa a casa d'en Pare Amat i la Juliana: hi participen La Cecília, l'Amat la seva esposa i en Joan, el batlle del poble. Joan explica que ha arribat al poble un foraster parlant del poble i la sequia, i Cecília pensa que el conèix.

El seny correspondria a la religió que correspondria als pares de Cecília, la fe, i la follia és protagonitzada per la Cecília.

Podem veure aquesta oposició al següent fragment:

Joan: Aquest home... comprens?... potser ve a fer mal...

Cecília: Quina mena d'home és aquest?

Amat: Tu a dins!

Juliana: Prou

Joan: Un senyor ben vestit, amb una barba rossa, un galant home.

Cecília: (anelhosa) Jove, alt, uns ulls blaus, vius, com dues estrelles?

Joan: (admirat) Cert, és ell

Cecília: (per a si) Sí, és ell! (Desaparèix vivament cap a dins)

Amat: És boja!

Juliana: La nostra filla no està bé, no

Així podem creure que Cecília conèix el foraster, i els seus pares la prenen per boja.

g – Ciutat i montanya

Situació en el text:

L'oposició entre ciutat i montanya es pot veure clarament dues parts d'unes discussions que mantenen els pares i Cecília.

La montanya des de la visió religiosa (la de Pere Amat i Juliana) es veu des de l'angle de la religiositat...tots els habitants creuen plenament en Déu.

Pel contrari, la ciutat, hi és vista com un lloc on s'hi aprèn el mal...ja que és allà on Cecília ha après les seves creences malicioses, sempre des de la visió dels pares...plenament religiosos.

D'altra banda, des del punt de vista de la Cecília, la ciutat és on ella ha adquirit coneixements, estudiantils a més a més d'altres visions de la vida...una vida sense la submissió religiosa, amor igualitari...

Cecília veu la montanya com un indret d'enganyats, és a dir, un guetto de gent que no ha vist altra cosa que la fe en Déu, i així doncs, gent limitada que té una vida sense altra opció, per falta de coneixement i, per tant, de criteri. Ella, en la seva estància a la ciutat ha conegut altres formes de vida, maneres de viure que es basen en l'igualtat i l'aprenentatge.

Ella anelha canviar el destí que per a ella es volia.

Hi ha fragments variats on podem trobar aquesta oposició:

En aquest fragment podem veure que les bases que ha après a la ciutat la fan diferent als seus pares i li impedeix tenir el futur que els seus pares volen per a ella:

Cecília: Però és una amor que em lliga i em redueix a ser una esclava de totes les seves voluntats. I això no ho vull. Sóc filla vostra, sí; però el meu esperit és ben meu, lliure. Si no em compreneu, respecteu-me o deixeu-me estar a ciutat guanyant-me la vida sola. Què hi faig també aquí...?Us faig mal sense voler i vosaltres me'n feu a mi...

...

Mossèn: Quines idees, Cecília! Me fa compassió...!

Cecília: A mi em feu ràbia tots! Vostè, el mestre, el pare,

l'Església, les llegendes, els miracles... la vostra misèria...són anelles d'una cadena, que em fa mal i vull rompre...!

Aquests principis són totalment oposats als dels seus pares i la cultura que ha heretat dels seus avis...per tant els seus pares no els entenen ni comparteixen.

...

Cecília: Si jo em sentís prou forta per sacrificar els meus anhels de conèixer món, me quedaria en aquest raconet a formar la nova consciència, a treballar per l'avenir...

...

En aquest fragment es deixa del tot clar el que la Cecília pensa sobre la montanya i la vida que s'hi fa...pensa que la gent està aïllada, que no veu els canvis del món, veu un col·lectiu estancat en èpoques anteriors:

Cecília: Pare... el món està fent un gran canvi. Vosaltres aquí dalt no ho sentiu, no ho veieu. Jo ja no puc ser

com vosaltres ni que vulgui. He begut en altres fonts

Amat: A les fonts del mal!

Així la montanya i la ciutat s'associen directament amb l'ignorància de la montanya i la instrucció a la ciutat.

h – Amor igualtari i amor submís

Situació en el text:

Podem veure aquesta oposició durant l'última de les discussions de la família Amat en que Cecília parla sobre l'amor submís de la seva mare.

En aquesta oposició, podem veure l'estat de la dona en l'època en que transcórrer la història. Es reflecteix la plena submissió de la dona davant el seu marit...l'anul·lació com a persona de la figura femenina.

Aquest és el fragment que ho mostra:

Cecília: Vós, no sou ningú, no sou res... com totes les dones...!Trebal·leu en el vostre racó i prou...!Sofriu, ploreu per les penes de tots i no podeu canviar res...Us heu deixat matar, enterrar per ells... els monstres!

Amat: A qui dius monstre?

Mossèn: A ningú. La dona, Cecília, la mare, l'esposa, és feta per a l'amor...

Cecília: Mentida! Per al dolor, per al sacrifici estèril...

Del seu cor brolla amor per tot i només troba autoritat, passió brutal, domini...

Mossèn: La religió cristiana, catòlica, ha dignificat la dona...

Cecília: No! No...! Som esclaves com sempre! Oh...! No en parlem més! Tot se revolta dins de mi...!

Juliana: Filla meva! Calla...!Jo estic contenta de plorar... de sofrir amb tu i ell esteu contents...

Cecília: I ell com us ho agraeix? És un egoista...!

Opinió personal:

Aquesta obra teatral m'ha agradat molt ja que s'hi reflecteix perfectament el moment de transició que viu Catalunya respecte la visió de la religió, i el canvi transcendent que aquesta pateix, fent protagonistes els joves, que són els pioners d'aquests canvis en la cultura les creences i les costums que imperen fins al moment, plantejant-se una visió més realista del món i un anhel per a conèixer aquest, i posar en igualtat el paper de la dona en la família.

Curs 01 / 02

Llengua catalana.

3ª evaluació